

Dr hab. Andrzej Moroz, prof. UMK
Prodziekan ds. współpracy z zagranicą, organizacji i rozwoju
Wydziałowy koordynator ds. jakości kształcenia
Wydział Humanistyczny UMK
w miejscu

Toruń, 5 stycznia 2021 r.

Dr hab. Violetta Wróblewska, prof. UMK
Dziekan Wydziału Humanistycznego UMK
w miejscu

Dr hab. Arkadiusz Karwacki, prof. UMK
Przewodniczący Uczelnianej Rady ds. Jakości Kształcenia
w miejscu

**Rekomendacje Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia
opracowane na podstawie raportu dotyczącego satysfakcji
studentów i słuchaczy studiów podyplomowych
Wydziału Humanistycznego UMK za rok akademicki 2019/2020**

Zgodnie z Zarządzeniem nr 254 Rektora Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu z dnia 18 listopada 2020 roku w sprawie badań satysfakcji studentów i uczestników studiów podyplomowych na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu wydziałowy koordynator ds. jakości kształcenia przygotował raport uwzględniający wnioski z przeprowadzonego badania, a następnie Wydziałowa Komisja ds. Jakości Kształcenia sformułowała rekomendacje, których celem jest poprawa satysfakcji studentów i słuchaczy studiów podyplomowych Wydziału Humanistycznego.

1. Uwagi wstępne

W badaniu satysfakcji studentów i słuchaczy studiów podyplomowych Wydziału Humanistycznego UMK za rok akademicki 2019/2020 wzięło udział 180 spośród 1857 studentów, do których została skierowana prośba o wypełnienie ankiety. Tym samym odsetek osób poddanych ankietyzacji wyniósł 9,69%, co stanowi wartość nieznacznie wyższą od zanotowanej w czasie poprzednich badań (np. 8,55% w roku 2015/2016), jak również wyższą w stosunku do średniej uniwersyteckiej (8,76%). W podziale na poziomy studiów w badaniu wzięło udział 138 (10,17%) słuchaczy studiów pierwszego stopnia, 32 (7,55%) słuchaczy studiów drugiego stopnia oraz 4 (4,02%) słuchaczy studiów podyplomowych.

Podczas badania uwzględniono kilka kwestii ogólnych, a mianowicie ocenę (1) infrastruktury UMK, (2) infrastruktury Wydziału Humanistycznego i poszczególnych jego jednostek, (3) komunikacji wewnętrznej, (4) administracji, (5) programów studiów, (6) satysfakcji ogólnej studentów i słuchaczy studiów podyplomowych oraz (7) reakcji na sposób funkcjonowania wydziału w sytuacji pandemii, co stanowi nową – w stosunku do analiz poprzednich – kategorię pytań. Każdy z podanych zbiorów problemowych był dalej podzielony na szereg pytań szczegółowych. Dodatkowo osoby ankietowane miały możliwość komentowania szczególnie istotnych z ich punktu widzenia kwestii.

Należy zaznaczyć, że poszczególne oceny uwzględnione w badaniu wybranych aspektów studiowania różnią się nieznacznie zależnie od poziomu i rodzaju studiów. W porównaniu do analiz przeprowadzonych w latach ubiegłych rozbieżności pomiędzy studentami studiów stacjonarnych – osobno pierwszego i drugiego stopnia – oraz studiów niestacjonarnych, w tym podyplomowych, nieco się pogłębiły. Najniższe oceny pojawiły się w grupie słuchaczy studiów podyplomowych, najwyższe zaś wśród studentów studiów drugiego stopnia. Warto podkreślić jest jednak to, że w wypadku słuchaczy studiów podyplomowych odsetek osób biorących udział w badaniu jest w gruncie rzeczy najmniejszy, co obniża reprezentatywność formułowanych rekomendacji.

2. Informacja o stanie realizacji rekomendacji (usprawnień) zadeklarowanych w raporcie z roku poprzedniego oraz efektach wdrożenia tych rekomendacji

Zarówno władze wydziału, jak i rektorskie w znacznej mierze podjęły kroki zmierzające do zrealizowania rekomendacji sformułowanych w poprzednim badaniu satysfakcji studentów i słuchaczy studiów podyplomowych. Przede wszystkim została przygotowana ankieta w języku angielskim, dzięki czemu w bieżącym badaniu znajdują się już głosy studentów zagranicznych. Dodatkowo podjęto działania zmierzające do zwiększenia udziału studentów wydziału w badaniu ankietowym. Tegoroczne wyniki nie dają jednak jednoznacznej odpowiedzi co do ich skuteczności. Z jednej strony bowiem odsetek studentów wypowiadających się w kwestiach istotnych dla procesu studiowania wzrósł w stosunku do badania wcześniejszego, jednakże trudno ocenić, jaki był wpływ sytuacji pandemicznej na liczbę wypełnionych ankiet. Z tego samego powodu nie odbyło się cykliczne spotkanie studentów wydziału z władzami dziekańskimi.

Rekomendacją przekazaną w poprzednim badaniu Uczelnianej Radzie ds. Jakości Kształcenia była sugestia dotycząca dopracowania ankiet pod kątem specyfiki wydziału, uwzględniającej zróżnicowaną ofertę dydaktyczną, złożoną strukturę organizacyjną, w tym funkcjonowanie w dwóch budynkach uniwersyteckich. Wydaje się, że kształt obecnej ankiety nie wykazuje wyraźnej reakcji na tę rekomendację.

Zgodnie z rekomendacją władze wydziału podjęły próby zmodyfikowania programów studiów drugiego stopnia, które spotkały się z największą krytyką podczas poprzedniego badania. Aktualnie trudno jednak z uwagi na niewielki zasięg czasowy dostrzec wyraźne efekty wprowadzonych zmian, niemniej krytycznych uwag od studentów tego poziomu kształcenia jest relatywnie mniej, co może wskazywać na skuteczność podjętych działań. Nie zmienia to faktu, że prace te należy kontynuować, zwłaszcza w kontekście spadku liczby studentów na studiach drugiego stopnia.

Władze wydziału w porozumieniu z kierownikami jednostek organizacyjnych zastosowały również rekomendację Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia polegającą na podjęciu rozmów dyscyplinujących z osobami negatywnie ocenionymi przez studentów w poprzednim badaniu ich satysfakcji, w tym z grona pracowników administracyjnych dziekanatu. Uwaga dotycząca funkcjonowania niektórych jednostek wydziału została zrealizowana jako pochodna generalnych zmian organizacyjnych.

Zgodnie z sugestią Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia na Wydziale Humanistycznym podjęte zostały także inwestycje zmierzające do zwiększenia satysfakcji studentów w zakresie infrastrukturalnym. Wykorzystując środki z funduszu projakościowego, dokonano tym samym m.in. uzupełnienia zasobów bibliotecznych o pozycje niezbędne w procesie kształcenia oraz dostosowano listy lektur do odnowionych zasobów bibliotecznych. W przedmiotowym zakresie uzupełniono także wyposażenie budynku Collegium Maius w sprzęty wykorzystywane do odpoczynku pomiędzy zajęciami, jak również zasugerowano osobom prowadzącym lokale gastronomiczne na terenie wydziału uwzględnienie

w propozycjach kulinarnych wymagań dietetycznych wielu studentów wydziału. Jak wskazują na to uwagi z tegorocznego badania, działania takie nadal są niewystarczające, co sprawia, że ich kontynuowanie jest ze wszech miar pożądane.

3. Porównanie uzyskanych wyników pomiaru z wynikami z 3 poprzednich pomiarów

W porównaniu do analiz z lat ubiegłych aktualnie wzrosła liczba osób biorących udział w badaniu. W tym zakresie Wydział Humanistyczny notuje poziom zwrotności przekraczający wartości średnie obserwowane w całej uczelni. Nieco gorzej wypada z kolei ocena poszczególnych aspektów funkcjonowania wydziału, gdyż w pięciu kategoriach zanotowane wartości są niższe niż średnie uniwersyteckie. Największe rozbieżności obserwuje się w zakresie oceny pracy administracji oraz satysfakcji ogólnej studentów i słuchaczy studiów podyplomowych. Z uwagi na ograniczony dostęp do wcześniejszych danych oceny poszczególnych aspektów studiowana zostały dla nich uśrednione.

Czynnik/rok akademicki	2019/2020	2017/2018	2016/2017	2015/2016
Liczba osób biorących udział w badaniu	180 (9,69%)	97	70	141
Infrastruktura UMK	3,84		3,79	
Infrastruktura WH	3,72		3,75	
Komunikacja wewnętrzna	3,50		3,60	
Program studiów i dydaktyka	3,24		3,25	
Administracja	3,43		3,49	
Satysfakcja ogólna	3,35		3,39	

Ocena infrastruktury UMK wyrażona przez studentów wydziału jest wyższa niż średnia wartość zanotowana na uczelni. Najniżej w tej kategorii wypadła ocena warunków panujących w domach studenckich – 2,97 w stosunku do 3,30 w latach poprzednich. W zakresie zbliżonym do średniej uniwersyteckiej lokuje się również ocena infrastruktury wydziału, przy czym opinie na temat oferty gastronomicznej i zakresu dostosowania infrastruktury do potrzeb osób z niepełnosprawnościami są wyraźnie wyższe. Respondenci podnieśli też kwestie dostępności miejsc umożliwiających optymalne wykorzystanie czasu wolnego między zajęciami (3,47 w stosunku do 3,36 w okresie poprzednim). Nieco gorzej wypada z kolei ocena komunikacji wewnętrznej na wydziale. Studenci w tym zakresie – niżej niż średnia uniwersytecka – oceniają przekaz informacji ze strony pracowników administracji, dostępność władz wydziału oraz informacyjność strony internetowej. Najsłabiej jednak został oceniony przekaz informacji o wynikach przeprowadzonej wcześniej ankietyzacji – 2,85 w stosunku do 2,98 w poprzednim badaniu. Z problemem komunikacji wiąże się także kwestia oceny pracy administracji. Wypada ona nieznacznie gorzej niż średnia uniwersytecka. W tym zakresie stosunkowo dobre oceny uzyskał proces wspierania aktywności artystycznej studentów oraz organizacja procesu zapisu na zajęcia, słabiej z kolei oceniono optymalizację procesu planowania zajęć dydaktycznych – 3,09 w stosunku do 3,05 w poprzednim okresie.

Osobnej oceny wymaga problem stosunku studentów do programu studiów oraz ich satysfakcji ogólnej z procesu studiowania. W pierwszym wypadku wartości zanotowane na wydziale nie odbiegają znacząco od średniej uniwersyteckiej. Najgorzej oceniono w tym wypadku pomoc wydziału w organizacji praktyk zawodowych – 2,76 w stosunku do 2,99 na szczeblu UMK oraz 3,00 z poprzedniego badania. Podobnie – w zakresie nieodbiegającym od ocen ogólnouniwersyteckich – wypadła ocena ogólnej satysfakcji studentów. W każdym z trzech uwzględnionych w niej kryteriów ocena wydziałowa jest nieznacznie niższa od średniej uniwersyteckiej, przy czym najslabiej wypada zadowolenie z oferty dydaktycznej wydziału – 3,30 w stosunku do 3,23 z poprzedniego badania. Nową w relacji do poprzednich badań kategorią jest

ocena reakcji uczelni i wydziału na sytuację pandemii. Warto podkreślić, że we wszystkich ośmiu parametrach Wydział Humanistyczny uzyskał oceny przekraczające średnią uniwersytecką. Najwyżej oceniono proces zapewniania bezpieczeństwa przez władze uczelni (4,01), najslabiej zaś dostosowanie się kadry dydaktycznej do wymogów nauczania zdalnego – 3,16 w stosunku do 3,04 w skali uczelni.

4. Opis podstawowych problemów wymagających działań naprawczych (usprawniających)

Pomimo sukcesywnie wzrastającej liczby osób uczestniczących w badaniu ankietowym nadal jest ona bardzo niewielka, co obniża reprezentatywność zgłaszanych uwag. W związku z tym konieczne wydaje się kontynuowanie działań zmierzających do zachęcenia zarówno studentów kierunków stacjonarnych i niestacjonarnych, jak i słuchaczy studiów podyplomowych do uczestnictwa w nim. Szczególnej uwagi wymaga ostatnia z wyróżnionych tu grup. Liczba ankiet wypełnionych przez jej członków jest bowiem zdecydowanie zbyt niska (4 osoby, 4,02%) do tego, aby sformułować jednoznaczne rekomendacje dotyczące tej grupy studentów.

Istotnymi problemami wymagającym rozważenia władz dziekańskich i rektorskich są kwestie organizacyjne. Przede wszystkim zastrzeżenia studentów budzi zbyt późne podejmowanie przez władze rektorskie decyzji dotyczących ważnych aspektów funkcjonowania uczelni – określenie formy realizacji zajęć (stacjonarne czy zdalne), sposobu organizowania zaliczeń (tradycyjne czy zdalne) czy zmiany tych aspektów w trakcie trwania semestru. Tak sformułowane postulaty wynikają naturalnie ze specyfiki funkcjonowania uczelni w ograniczeniach pandemicznych, przekładają się jednak na inne aspekty działania uczelni, głównie w sferze dydaktycznej. Część dostrzeżonych problemów została już usunięta, gdyż doświadczenia semestru letniego roku akademickiego 2019/2020 pozwoliły na przyjęcie stosownych rozwiązań. Dzięki temu nie wymaga już reakcji prośba o rozszerzenie listy narzędzi wykorzystywanych do nauki synchronicznej. Nie zdarzają się już podnoszone przez studentów problemy utrudnionego kontaktu z prowadzącymi zajęcia oraz ograniczania przez nich zajęć do ich aspektu pasywnego, polegającego na przesyłaniu materiałów do samodzielnego opracowania. Dzięki działaniom prodziekana ds. kształcenia i członków Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia formy zaliczeń poszczególnych jednostek zajęciowych zostały zdefiniowane w sylabusach przedmiotów oraz dostosowane do zmieniającej się sytuacji. Pozostaje tym samym – w kwestiach organizacyjnych – do rozwiązania problem stabilnego planowania zajęć w kolejnych semestrach oraz rozważenie możliwości organizacji części zajęć – np. dotyczących praktycznej nauki języka obcego – w formie hybrydowej.

Konieczne wydaje się zarówno kontynuowanie podjętych już działań infrastrukturalnych, jak również podjęcie nowych. Część sformułowanych postulatów nie może być jednak zrealizowana z uwagi na wysokie koszty związane z takimi inwestycjami. Przede wszystkim trudno byłoby zaspokoić zastrzeżenia studentów dotyczące budynku Collegium Maius – niedogrzenie niektórych sal czy doprowadzenie windy dla osób z niepełnosprawnościami do najwyższej kondygnacji. Działania takie wiążą się bowiem z szeroko zakrojonym remontem budynku. Istnieją jednak inwestycje, które nie powinny wiązać się ze zbyt wysokimi kosztami, a mogą przyczynić się do wzrostu satysfakcji studentów. Warto więc rozważyć uzupełnienie miejsc do siedzenia w budynkach wydziału, z których studenci mogliby korzystać w czasie przerw między zajęciami. Powracającym problemem jest także niedziałająca klimatyzacja w Collegium Humanisticum. Wskazane jest również uwzględnienie postulatów formułowanych przez osoby z niepełnosprawnościami, a mianowicie ułatwienie im dostępu do większej liczby pomieszczeń przez przygotowanie w nich odpowiedniego miejsca, sprawdzenie wind pod kątem bezpiecznego z nich korzystania, przemyślenie udogodnień dla osób niedowidzących, m.in. przez uwzględnienie lepszego oświetlenia budynków. Prócz powyższych należy przekazać dyrektorowi domów studenckich zastrzeżenia studentów dotyczące stanu technicznego niektórych pokoi w akademikach oraz zasad ustalania odpłatności. Dodatkowo warto kontynuować podjęte już wcześniej działania zmierzające do uzupełnienia księgozbioru bibliotek wydziałowych oraz rozwijania urozmaiconej oferty gastronomicznej. Osobnym problemem organizacyjnym jest natomiast system komunikacji. Wskazane w tym zakresie jest aktualizowanie na stronie internetowej Wydziału Humanistycznego

oraz podległych jednostek przez umieszczanie na nich informacji przeznaczonych dla studentów, a dotyczących w szczególności terminów konsultacji pracowników czy informacji o ewentualnym ich odwołaniu. Analogicznej aktualizacji wymaga także angielska wersja strony wydziałowej. Konieczne jest również skuteczniejsze informowanie na stronach wydziału o lokalizacji raportów i rekomendacji po przeprowadzanych badaniach ankietowych.

Problemy komunikacji wewnętrznej dotyczą również relacji między studentami i pracownikami administracji. Wskazane wydaje się podjęcie działań, których celem byłby lepszy dostęp studentów do informacji dotyczących z jednej strony procesu studiowania, z drugiej zaś procedur rozwiązywania ich zindywidualizowanych problemów. Warto w tym zakresie jednoznacznie ustalić kompetencje poszczególnych pracowników dziekanatu oraz udostępnić je na stronie internetowej wydziału. Problem ten lada moment zostanie rozwiązany, nie wymaga więc odrębnych rekomendacji. Istotne wydaje się również przeorganizowanie pracy dziekanatu w takim zakresie, aby usprawnić funkcjonowanie wydziału w strukturze dwóch różnych budynków. Kwestia ta była zresztą już podnoszona wcześniej przy innej okazji. Inne problemy podnoszone przez studentów zostały już w znacznej mierze rozwiązywane podczas comiesięcznych spotkań władz wydziału z pracownikami administracji.

Ostatnią kwestią wymagającą refleksji ze strony władz dziekańskich i rektorskich, co wynika wprost z procesu ankietyzacji, jest problem organizacji dydaktyki. Przed wszystkim istnieje potrzeba głębszego rozważenia sposobu planowania zajęć stacjonarnych, uwzględniającego równomierny rozkład obciążeń w ciągu tygodnia oraz sposobu zminimalizowania – na wybranych kierunkach – długości i ilości przerw pomiędzy poszczególnymi jednostkami zajęciowymi. W tej materii istotnym ograniczeniem jest jednak specyfika funkcjonowania wybranych kierunków studiów. Z uwagi na ich złożoność organizacyjną spełnienie powyższej prośby w wielu wypadkach nie jest możliwe. Dodatkowo warto ponownie przeanalizować sposób organizacji praktyk na wybranych kierunkach. Modyfikacji wymagają również studia drugiego stopnia. Istnieje bowiem konieczność zahamowania spadku liczby chętnych podejmujących naukę na tym poziomie kształcenia. Odrębnym problemem – przekraczającym możliwości decyzyjne władz wydziału – jest z kolei problem ograniczeń w korzystaniu z oferty zajęć z wychowania fizycznego.

5. Wykaz działań usprawniających

Lp.	Rekomendacja	Osoba odpowiedzialna	Termin
1.	Podjąć działania na rzecz zwiększenia udziału studentów w badaniach dot. satysfakcji i zachęcenie do udziału w corocznych spotkaniach z władzami dziekańskimi, poświęconych omówieniu wyników ankiet i podjętych działań	Wydziałowy koordynator ds. jakości kształcenia wspólnie z prodziekanem ds. studenckich i kształcenia	Początek 2 semestru roku akademickiego 2020/2021
2.	Rekomenduje się rozważenie modyfikacji programów kształcenia na studiach drugiego stopnia celem wypracowania rozwiązań atrakcyjnych dla studentów.	Wydziałowy koordynator ds. jakości kształcenia wspólnie z prodziekanem ds. studenckich i kształcenia	Pierwszy kwartał 2021 roku
3.	Rozważenie możliwości zmian organizacyjnych w dziekanacie w taki sposób, aby ułatwiał on funkcjonowanie Wydziału Humanistycznego w strukturze dwóch budynków oraz usprawnienie przepływu informacji pomiędzy pracownikami administracji a studentami	Wydziałowy koordynator ds. jakości kształcenia – rekomendacja przekazana Dziekanowi WH i kierownikowi administracji	Luty – marzec 2021

4.	Dalsze uzupełnianie zasobów bibliotecznych o niezbędne w procesie dydaktycznym pozycje książkowe (m.in. przez ich zakup ze środków funduszu projakościowego)	Wydziałowy koordynator ds. jakości kształcenia, kierownicy jednostek WH, kierownicy bibliotek	Zadanie ciągłe
5.	Kontynuacja prac w zakresie infrastruktury do spędzania czasu wolnego przez studentów (prace realizowane od pewnego czasu, a w ich wyniku znajdują się miejsca do siedzenia na korytarzach budynków wydziału)	Wydziałowy koordynator ds. jakości kształcenia, kierownicy budynków WH	Rok 2021
6.	Poszerzenie oferty lokali gastronomicznych funkcjonujących w budynku Collegium Humanisticum o produkty dopasowane do specjalnych wymagań dietetycznych studentów	Wydziałowy koordynator ds. jakości kształcenia – uwagi przekazane właścicielom ww. lokali	Po zakończeniu ograniczeń wynikających z pandemii
7.	Należy podjąć działania zmierzające do większej informatywności strony wydziałowej – zarówno wersji polskiej, jak i angielskiej	Wydziałowy koordynator ds. jakości kształcenia	Pierwszy kwartał 2021 roku
8.	W związku z funkcjonowaniem w ograniczeniach wywołanych pandemią rekomenduje się wypracowanie systemu umożliwiającego w miarę stabilne organizowanie działań dydaktycznych w kolejnych semestrach nauki	Wydziałowy koordynator ds. jakości kształcenia – rekomendacja przekazana Uczelnianej Radzie ds. Jakości Kształcenia.	W formie rekomendacji przekazanych Uczelnianej Radzie ds. Jakości Kształcenia

6. Wnioski końcowe

Przeprowadzona analiza wskazuje na istotne elementy systemu nauki na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika, które obniżają satysfakcję studentów oraz słuchaczy studiów podyplomowych. Znamienne jest w tym wypadku z jednej strony to, że pojawiają się kolejny raz głosy dotyczące kwestii podejmowanych już w latach ubiegłych, np. problem stopnia zwrotności ankiet studenckich. Inne z kolei w sposób znaczący tracą na znaczeniu – np. konieczność modyfikacji programów studiów drugiego stopnia, potrzeba uzupełniania zbiorów bibliotecznych czy wyposażania budynków Wydziału Humanistycznego w sprzęt wykorzystywany do odpoczynku – co jednoznacznie świadczy o skuteczności podjętych wcześniej działań, jak również wskazuje na potrzebę ich kontynuowania.